

POSTANOWIENIE

Dnia 19 października 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa T. C. i W. C.
przeciwko A. H., W. M., B. Z. i A. Z.
o ochronę własności i zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 19 października 2018 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powodów
od wyroku Sądu Okręgowego w R.
z dnia 7 listopada 2017 r., sygn. akt V Ca (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) zasądza od powodów na rzecz pozwanych A. H. i B. Z. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł z tytułu zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego;**
- 3) zasądza od powodów na rzecz pozwanych W. M. i A. Z. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł z tytułu zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powodowie – T. i W. C. domagali się zobowiązania pozwanych – A. H., W.M., B. Z. oraz A. Z. do zaprzestania korzystania z kanalizacyjnej sieci przesyłowej, znajdującej się na nieruchomości powodów, oraz usunięcia z niej urządzeń przesyłowych pozwanych, jak również zasądzenia od nich kwoty 42.000 zł

wraz z odsetkami ustawowymi z tytułu odszkodowania za bezumowne korzystanie z nieruchomości powodów i należących do nich urządzeń kanalizacyjnych.

Wyrokiem z dnia 28 grudnia 2016 r. Sąd Rejonowy w S. oddalił powództwo, a wyrokiem z dnia 7 listopada 2017 r. Sąd Okręgowy w R. oddalił apelację powodów. Sądy uznały za skuteczny podniesiony przez pozwanych zarzut zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesylu.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, powodowie wskazali przyczyny kasacyjne określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. W uzasadnieniu powołali się na rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego na tle wykładni art. 292 k.c., dotyczące przesłanki widoczności urządzenia w odniesieniu do podziemnych urządzeń przesyłowych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Skarżący nie sformułowali istotnego zagadnienia prawnego, poprzestając na przedstawieniu rozbieżności występujących - w ich ocenie - w orzecznictwie Sądu Najwyższego co do określonej w art. 292 k.c. przesłanki widoczności urządzenia.

Powołanie się na przyczynę kasacyjną przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, wykazania, że wątpliwości interpretacyjne mają poważny charakter i wymagają zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy, a jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (porównaj między innymi postanowienia z dnia 15 października 2002 r. II CZ 102/02, z dnia 28 marca 2007 r. II CSK 84/07, z dnia 11 stycznia 2008 r. I UK 283/07 i z dnia 8 lipca 2008 r. I CSK 111/08, nie publ.).

Ponadto potrzeba wykładni przepisów prawnych, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., występuje tylko wtedy, gdy ujawnione, poważne wątpliwości albo rozbieżności w orzecznictwie, mają istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

Wskazywana przez powodów rozbieżność nie czyni zadość wskazanemu wymaganiu. Wprawdzie skarżący mają rację, że w wyroku z dnia 24 kwietnia 2002 r., V CKN 972/00 (OSP 2003, z. 7-8, poz. 100), dotyczącym urządzeń o widoczności podobnej do wykorzystywanych przez pozwanych, Sąd Najwyższy, stwierdzając, iż widoczny na powierzchni ziemi osadnik wraz z dołączoną do niego rurą kanalizacyjną, znajdującą się pod powierzchnią gruntu, mogą być - „w okolicznościach konkretnej sprawy” - uznane za trwałe i widoczne urządzenie w rozumieniu art. 292 k.c., wskazał jeszcze jako istotną „okoliczność”, że kolejni właściciele nieruchomości obciążonej wiedzieli o istnieniu rury kanalizacyjnej. Jednakże w późniejszym orzecznictwie przyjęto, że urządzenie podziemne jest widoczne, jeżeli zostało tak oznakowane, iż właściciel nieruchomości - obiektywnie oceniając - mógł i powinien wiedzieć o zlokalizowaniu w niej urządzeń przesyłowych (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2013 r., II CSK 289/12, nie publ., z dnia 14 lutego 2013 r., II CSK 389/12, OSNC-ZD 2014, z. 1, poz. 3, z dnia 15 kwietnia 2016 r., I CSK 226/15, nie publ., z dnia 31 maja 2017 r., V CSK 557/16, nie publ., z dnia 13 września 2017 r., IV CSK 623/13, nie publ. oraz z dnia 23 maja 2018 r., IV CSK 229/17, nie publ.). Zastosowanie tego kryterium jest kwestią okoliczności faktycznych konkretnej sprawy. Z orzecznictwa

wynika, że chodzi o dostrzegalność części składowych podziemnego urządzenia, które wychodzą nad powierzchnię gruntu, albo oznaczeń wskazujących na jego istnienie pod powierzchnią gruntu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2013 r., II CSK 389/12; *in casu* Sąd uznał za wystarczające usytuowanie na nieruchomości „obciążonej” zaworu gazociągu i słupka znacznikowego oraz usytuowanie na sąsiednich działkach dalszych słupków znacznikowych). Niekiedy uznaje się za wystarczające - co jest stanowiskiem jeszcze dalej idącym - że elementy takie (np. znaczniki gazociągu), umożliwiające ustalenie przez właściciela nieruchomości zachodzenia stanu ingerencji w jego prawo poprzez umieszczenie na tej nieruchomości urządzeń przesyłowych, znajdują się wyłącznie na sąsiednich nieruchomościach (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 2011 r. I CSK 157/11, OSNC-ZD 2012, z. B, poz. 45 i postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2016 r., II CSK 49/16, nie publ. i z dnia 31 maja 2017 r., V CSK 557/16) lub są uwidocznione na mapach, do których istnieje powszechny dostęp (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2012 r., V CSK 181/11, nie publ., z dnia 31 maja 2017 r., V CSK 557/16, z dnia 13 września 2017 r., IV CSK 623/13 i z dnia 23 maja 2018 r., IV CSK 229/17). Oznaczenie przebiegu urządzeń na mapie - którego brak jest eksponowany przez skarżących w niniejszej sprawie - nabiera istotnego znaczenia wtedy, gdy przebieg ten jest nieznany (np. wtedy, gdy na nieruchomości znajduje się tylko jeden znacznik gazociągu - por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2012 r., II CSK 752/11, nie publ.) lub nieznany jest rodzaj oznaczonych na powierzchni gruntu, podziemnych urządzeń przesyłowych (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2013 r., II CSK 289/12, gdzie na nieruchomości znajdowały się dwa słupki znacznikowe, wskazujące trasę gazociągu, z dnia 15 kwietnia 2016 r., I CSK 226/15, gdzie na nieruchomości znajdował się jeden znacznik, pozostałe zaś znajdowały się na nieruchomościach sąsiednich).

Wskazane orzecznictwo Sądu Najwyższego, choć różni się niekiedy co do akcentów, nie stwarza żadnych podstaw, by uznać, że przesłanka widoczności podziemnej instalacji kanalizacyjnej nie jest spełniona, jeżeli na powierzchni gruntu znajduje się studzienka kanalizacyjna, pozwalająca na stwierdzenie istnienia, rodzaju i kierunku przebiegu urządzeń przesyłowych. Z zaskarżonego wyroku

wynika zaś, że o uznaniu przesłanki widoczności urządzenia za spełnioną zdecydowało właśnie ustalenie, iż na nieruchomości powodów znajduje się studzienka kanalizacyjna o rzędnych 236,43/234,55 i „układ wlotów i wylotów z tejże studzienki (...) wskazuje na istnienie przyłącza od strony budynku” położonego na nieruchomości pozwanych. Skarżący nie kwestionują tego ustalenia ani bezpośrednio (co byłoby niedopuszczalne - por. art. 398³ § 3 k.p.c.) ani pośrednio (przez sformułowanie stosownych zarzutów naruszenia przepisów postępowania), lecz wskazują, że było ono niewystarczające „przy braku widoczności drugiej studzienki oraz przy braku naniesienia spornej kanalizacji na dokumentację geodezyjną”, co samo przez się wskazuje już, że istota ich wątpliwości dotyczy nie tyle wykładni przepisów prawa, ile ich zastosowania w konkretnych okolicznościach faktycznych.

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 w związku z art. 108 § 1, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.

jw